

18. april 2021 - 3. velikonočna nedelja

(Apd 3,13-15) TUKAJ

Vrstice berila 3. velikonočne nedelje so del govora, ki ga je imel Peter in v Apostolskih delih in neposredno sledi ozdravljenju hromega berača ki sta ga opravila Peter in Janez pri tempeljskih Lepih vratih. Medtem ko je pri zgodbi o ozdravljenju Luka mogel uporabljati po vsej verjetnosti neko starejše izročilo o Petru, pa oblika govora, ki ozdravljenju sledi, ni vezana na prej obstoječe besedilo. Vsekakor čudež ozdravljenja in Petrov govor oznanjujeta zunanji potek dogodkov, ki po povzetku Apostolskih del peljejo do prvega spopada apostolov s sanhedrinom (velikim svetom).

Očitno imamo pri tem nedeljskem berilu opravka s samovoljo oblikovalcev nedeljskega bogoslužja, ki so besedilo iz neznanih razlogov iztrgali iz celotnega konteksta. Kot je že v začetku omenjeno, sta Peter in Janez pri Lepih vratih v tempelj ozdravila hromega berača, ki so ga vsi navzoči dobro poznali in videli, kako je ozdravljen sledil apostoloma v Salomonov stebrenik. Ko je Peter to videl, se, je obrnil do ljudstva. Tukaj se potem začne naše besedilo, ki pa se nepričakovano konča z izjavo, da so apostoli pričë Kristusovega vstajenja. Po tem so odščipnili od nedeljskega berila vse nadaljevanje, ki spravlja opisani dogodek v zvezo z ozdravljenim beračem in vse Petrovo dokazovanje, je je Jezus bil Mesija.

Kaj so hoteli doseči oblikovalci bogoslužja s tem masakrom, ki so ga zagrešili nad svetopisemskim besedillom, je skrivnost. Gotovo ni mogla to biti želja, prirediti besedilo tako, da bi bilo privlačno za pogane, saj sklicevanje na Boga, ki je *Bog Abrahamov in Izakov in Jakobov, Bog naših očetov*, poganom ni pomenilo nič. Morebiti je šlo za razjasnitev pojmov: prve krščanske skupnosti so bile prepričane, da je Izrael odklonil Jezusa kot Mesija zaradi nevednosti, in da ta nevednost odgovarja Božjemu načrtu, kar bi seveda moglo pomeniti, da bi se tudi sodobno odklanjanje Kristusa lahko skrilo za vsakovrstno "nevednost". Berilo, tudi táko, kot je, kaže bistvo krščanske pridige. Kdor pridiga ali uči o Kristusu v imenu Cerkve, mora biti pričë njegovega vstajenja. S tem pričevanjem o Kristusovem vstajenju mlado krščanstvo ni prišlo samo v spor s sanhedrinom, ampak je vstopilo v dvatisočletno zgodovino Cerkve.

Nedavno sem prebral poročilo o “dobri katoliški ženi”, ki prakticira vse, od nedeljske maše do prejemanja zakramentov in molitve, vendar pa ne veruje Kristusovo vstajenje, češ da tega ne more. Na čem torej temelji vse njeno “versko” življenje? Hiša na pesku, brez temelja? To bi se morali vprašati tudi mi. Ali nam je zdaj, ko nam je coronavirus vzel marsikatero možnost javnega sodelovanja v verskem (cerkvenem) življenju, vera v vstajenje, torej velika noč, četudi pri zaklenjih cerkvah in brez “aleluje”, tisti temelj, na katerem vera stoji, pa če vse drugo propade?

---

11. april 2021 - 2. velikonočna nedelja - nedelja Božjega usmiljenja

(Apd 4,32-35) TUKAJ

Apostolska dela poznajo posebnost, ki bi ji lahko rekli *pripovedi, ki služijo kot povzetek*. Slovenski prevajalci so tem odlomkom dali posebne naslove, ki jih v izvirnem besedilu ni. Tako imamo odlomek “Življenje prvih vernikov” (2,42-47), nedeljski odlomek, ki ma naslov “Skupna lastnina” (4,32-35), pa odlomek “Znamenja in čudeži” (5,12-16). Ti odlomki govore o dogodkih, položajih in razvoju prve krščanske skupnosti v Jeruzalemu. Ne nudijo nam toliko točne zgodovinske opise zunanjih pogojev, v katerih so živele prve krščanske skupnosti, ampak so predvsem literarno sredstvo, ki služi za osvetlitev določenih temeljnih dejstev in nekaterih važnih značilnosti krščanskega skupnega življenja. Zato težijo k idealiziranju, kar se kaže predvsem, kadar posplošijo posamezne primere, da bi pokazali idealni razvoj skupnosti. Tako naš odlomek posploši in idealizira dejanje Jožefa Barnaba, ki je prodal svojo njivo in izročil denar apostolom, ob čemer pisec poudarja, da »nihče ni trdil, da je to, kar ima, njegova last,« in da so tisti, »ki so prodajali zemljišča ali hiše,« izkupiček prinašali apostolom.

Treba je tudi povedati, da Luka teh “povzetkov” ne postavlja v vrsto enega za drugim, ampak jih razmešča znotraj svojega spisa, ki govori o dogodkih v Jeruzalemu. Na ta način

kot "redaktor" (urejevalec) združuje razne pripovedi, ki so bile večkrat vezane na posamezne osebnosti in tako posamezne posebne dogodke posploši. Kot posamezne pripovedi, ki so raztresene po vseh Apostolskih delih, ki govore o stalnem večanju števila vernikov, dajejo podobo misijonarske Cerkve v neprestani rasti, tako "povzetki", raztreseni tu in tam, dajejo vtis nekega stalnega zgodovinskega razvoja krščanske skupnosti, kar ponovno kaže njihovo nagnjenost k idealiziranju.

"Povzetek", ki ga beremo na belo nedeljo, pokaže naslednjo zgradbo: osvetli edinost vernikov, ki najde svoj izraz v skupni lasti dobrin (v. 32); govori o učinkovitem pričevanju apostolov in milosti, ki so je bilo deležni vsi (v. 33); spominja, da so tisti, ki so posedovali dobrine, skrbeli za reveže (v. 34).

Ko vemo, da je to v bistvu "povzetek", ki osvetljuje en vidik življenja prve Cerkve, se je treba seveda vprašati, kako s prvi kristjani do tega prišli. Širši poglede v Apostolska dela nam pove, da je bila molitev, zasebna in skupna, važna postavka v njihovem življenju. Le tako so se lahko zanesli, da bo Sv. Duh vodil njihovo skupnost po pravi poti. To je pa pogoj, ki velja danes tako kot takrat. Vse naše sanje o popolni, ubogi in ekumensko odprti Cerkvi bodo propadli, če ne bo naša prva in največja skrb obrnjena v duhovnost Cerkve. Gotovo je prav, da se z vsemi silami upiramo tistim, ki nas hočejo zveliči nazaj v totalitarnost propadlega sistema, toda če to prizadevanje ne bo temeljilo na molitvi in pokori, bo vse zastonj.

To je tudi pogoj za doseg Božjega usmiljenja, ki ga praznujemo na to nedeljo in ga je razglasil sv. Janez Pavel II. 30. aprila 2000. Res je, da je Božje usmiljenje brezmejno, res je pa tudi, da je nedosegljivo, če se človek ne poniža in ne prosi zanj. Dano nam bo po molitvi, zakramentalnem življenju in solidarnosti z vsemi, ki so v duhovni ali materialni stiski.

Velika noč

Velika noč je krščanski praznik Jezusovega vstajenja, ustanovitve nove zaveze in prihoda Božjega kraljestva.

Velika noč vsebuje vso krščansko skrivnost: s trpljenjem se je Kristus daroval za človeka, ga osvobodil posledic izvirnega madeža, obnovil njegovo pokvarjeno naravo in mu s tem omogočil, da od napak prehaja v kreposti. Z vstajenjem je

premagal svet in smrt in s tem pokazal človeku njegov cilj: vstajenje po zaključenem teku zemeljskega življenja. To je obenem tudi prebujenje v novo življenje. Velika noč se dopolni s paruzijo, to je drugim Gospodovim prihodom ki bo izpolnil vse, ker je v Svetem pismu.

Kršćanstvo je prevzelo pomene hebrejske *pashe*, toda z značilnimi spremembami. Sveto pismo ima namreč osrednjo vlogo v velikonočnih dogodkih: kakor poročajo evangeliji, je Jezus umrl na petek pred hebrejskim praznikom, ki je tisto leto padel na soboto, in je vstal naslednji dan, ki je pozneje dobil ime Gospodov dan. Prvi kristjani so v tem dogodku videli uresničenje vsega, kar je bilo napovedano o Mesiju, kar je večkrat poudarjeni v pripovedi o trpljenju, ki jo imenujemo Pasijon, v katerem se štirje evangelisti neprestano sklicujejo na Staro zavezo.

Poudarek je torej na izpolnitvi Svetega pisma, zato so judovski kristjani sicer še naprej praznovali judovsko *pasho*, ki pa so ji odvzeli pomen mesijanskega pričakovanja in so ji dali nov pomen, to je spomin Kristusovega trpljenja in vstajenja.

To spremembo potrjuje sveti Pavel: »Postrgajte stari kvas, da boste novo testo, ker ste nekvašeni. Kristus, naše pashalno jagnje, je bil namreč žrtvovan. Praznujmo, pa ne s starim kvasom hudobije in zla, ampak z nekvašenim kruhom iskrenosti in resnice« (1Kor 5,7-8).

---

4. april 2021 - Velikonočna nedelja Gospodovega vstajenja

(Apd 10,34.37-43) TUKAJ

V velikonočnem času, ki traja od velike noči (letos 4. aprila) do binkošti (letos 23. maja), prva berila pri nedeljskih mašah niso iz Stare zaveze, kakor je to na vse druge nedelje v letu, ampak iz Apostolskih del, zato se bomo ta čas ukvarjali s to novozavezno knjigo, ki je bila v originalu napisana v grščini.

Pisec Apostolskih del je po splošnem prepričanju isti kot pisec tretjega evangelija, torej evangelist Luka. To potrjuje tudi podrobna jezikovna in stilna primerjava obeh knjig. Obe sta posvečeni nekemu Teófilu, pisateljevemu prijatelju, o katerem ne poznamo nobenih podrobnosti. Sodeč po vsem je bil grškega rodu.

Od vseh novozaveznih piscev je bil Luka najbolj izobražen, temeljit poznavalec grškega jezika, ki je bil njegov materni jezik, in edini ni izhajal iz judovskega, ampak helenistično-rimskega okolja. (*Helenizem* je obdobje po Aleksandru Velikem - + 323 pred Kr. -, za katero je značilno zlivanje grške in orientalske kulture. *Hellas* je originalno ime za Grčijo.) Luka je bil po rodu verjetno iz Antiohije, tretjega največjega mesta v tedanjem rimskem cesarstvu. Po poklicu je bil verjetno zdravnik, tako je vsaj omenjen v Pismu Kološanom (4,14). O sebi pove le malo, imamo pa vtis, da je bil spremljevalec svetega Pavla, saj v opisovanju njegovih misijonskih potovanj večkrat govori v prvi osebi množine.

Knjiga, ki jo obravnavamo, se v originalu imenuje Πράξεις ἀποστόλων, kar pomeni "Dela apostolov" in odgovarja slovenskemu nazivu "Apostolska dela". Kot literarna zvrst je knjiga zgodovinski spis s primesmi osebnega potopisnega dnevnika. Knjiga je bila po vsej verjetnosti dokončno oblikovana v Rimu med leti 70 in 80 ali celo 80 in 90 po Kr. Poleg evangelijev so Apostolska dela ena prvih svetopisemskih knjig, ki je izšla v slovenščini že sedem let po prvi slovenski tiskani knjigi, in sicer v Primoža Trubarja *Ta prvi del tiga noviga testamenta* (1557), nato četrto stoletja pozneje v Trubarjevem celotnem prevodu Nove zaveze (*Ta celi novi testament*, 1582), dve leti zatem v Dalmatinovi Bibliji in v vseh poznejših katoliških in protestantskih prevodih celotnega Svetega pisma ali Nove zaveze.

Berilo velikonočne dnevne maše je iz 10. poglavja Apostolskih del in navaja Petrov govor v hiši rimskega stotnika Kornelija v Cezareji. Skoraj nemogoče je razložiti ta govor, ne da bi vedeli, kako je Peter v to hišo sploh zašel, zato bo najbolje to na kratko razložiti.

K Petru, ki se zadržuje v Jopi, pride odposlanstvo rimskega stotnika Kornelija, ki ga nujno vabi, naj pride k njemu v Cezarejo, saj je imel prikazen, ki mu je naročila, naj povabi takega in takega moža, ki je trenutno v Jopi, da ga bo poučil. Peter se povabilu odzove. Ko pride v Cezarejo, najde v stotnikovi hiši že njegove sorodnike in prijatelje. Po medsebojnih predstavitvah Peter nastopi z govorom, ki je predmet velikonočnega berila.

Ko iz tega uvoda vidimo, kdo je bil Kornelij in kako je Peter prišel do njega, se nam zastavi zanimivo vprašanje glede vsebine Petrovega oznanjevalnega govora. Ob pozornem branju Apostolskih del ugotovimo, da srečujemo dve različni vrsti govorov: tistih, ki so namenjeni Judom in tistih, ki so namenjeni poganom. Pridige, ki so namenjene Judom, so osredinjene na podobo Mesija in skušajo dokazati, da je Bog Jezusa s tem, ko ga je obudil od mrtvih, hotel predstaviti kot Mesija starodavne obljube. Značilno za te govore je, da pridigar pri svojih poslušalcih predpostavlja poznanje Jezusa iz Nazareta, njegovih del in njegove smrti na križu, kakor tudi prepričanje, da je Jezusovo razglašanje samega sebe za Mesija izgubilo verodostojnost zaradi sramotne smrti na križu. Pridigar hoče zavrnilo to misel tako, da opozori, da sta smrt in vstajenje usoda, ki jo je Sveto pismo napovedovalo za Mesija. Govori pa, ki so namenjeni poganom, so zgrajeni popolnoma drugače: ne vsebujejo nobenih mesijanskih značilnosti, ampak vabijo poslušalce, naj opuste češčenje neobstoječih bogov in se spreobrnejo k živemu Bogu, stvarniku nebes in zemlje (prim. 14,15-15; 17,16-31); o Jezusu pa govore kot o prihodnjem sodniku (prim. 17,31).

Tu pa naenkrat vidimo, da prva pridiga nekega apostola pred poganskimi poslušalci, torej Petrov govor v Kornelijevi hiši, nima nobene podobnosti s pridigami, namenjenimi poganom, ampak je, nasprotno, podoben tistim, ki so namenjene Judom. Nasprotno trditvi: »*Veste, kaj se je dogajalo po vsej Judeji, začeni v Galileji, po krstu, ki ga je oznanjal Janez: Veste o Jezusu iz Nazareta, ki ga je Bog mazilil s Svetim Duhom in z močjo; hodil je iz kraja v kraj ter delal dobra dela in ozdravljaj vse, ki so bili pod hudičevo oblastjo, zakaj Bog je bil z njim;* (10,37-38), je malo verjetno, da je bil nek rimski oficir, nastanjen v Cezareji, zadostno informiran o življenju in smrti Jezusa iz Nazareta. Pa tudi če bi bil, ni videti, zakaj bi bila primerna pridiga mesijanskega značaja primerna vpričo take publike, saj Kornelija gotovo ni zanimalo judovsko mesijansko pričakovanje. Zato ni videti nobene potrebe po popravljanju judovske zamisli Mesija.

Problem reši nadaljevanje zgodbe o Petrovem obisku Kornelija, ki ga (iz neznanih razlogov) ni v velikonočnem berilu. Medtem ko si zgodovina odrešenja odpira pot do evangelizacije poganov, Peter pa govori o poti, ki jo je do tedaj prehodilo evangelijsko oznanilo, poseže vmes Bog in pošlje Svetega Duha nad navzoče in tako odpre dostop do odrešenja poganom, ki do tedaj niso poznali niti upanja v neko odrešenje. Po Božjem posegu je torej zbranim poganom takoj jasno nekaj, o čemer prej niti sanjali niso.

Bog torej s čudežem podpre in dopolni Petrovo razlago, čeprav ta v danih okoliščinah ni najbolj primerna. Nastane vprašanje, zakaj Bog danes s čudeži ne podpira oznanjevanja Cerkve.

Kdo pravi, da ne? Imamo nič koliko pričevanj ljudi, "modernih poganov", ki so doživeli neko razsvetljenje in bili deležni spreobrnjenja. Toda za tak čudež mora človek biti odprtih ušes in odprtega srca, saj tistim, ki so "a priori" nezainteresirani za versko resnico ali celo sovražno razpoloženi, noben čudež nič ne pomaga. Bog nikogar ne sili k veri: ponudi pač bodisi po rednem oznanjevanju Cerkve, bodisi s kakim posebnim razodetjem, toda v spoštovanju človekove svobodne volje je vsaka odločitev prepuščena človeku samemu. Pa seveda odgovornost tudi.

Ko se na veliko noč veselimo dopolnitve svojega odrešenja, pa čeprav zaradi epidemije v omejeni obliki, ne gre pozabiti na tiste, ki do tega veselja nimajo dostopa. Z molitvijo in zgledom lahko tudi njim odpremo ušesa in voljo, da bodo Božji klic spoznali in mu sledili.

---

3. april 2021 - Velika sobota - velikonočna vigilijska

Ezk 36,16-28 TUKAJ

Prerok Ezekiel je živel v času, ki je bil a Jeruzalem politično zelo viharen in celo tragičen. Samarija je že dobro stoletje prej (721 pred Kr.) padla v roke Asiriji pod kraljem Sargonom II., tako da je malo kraljestvo Juda z glavnim mestom Jeruzalemom ostalo edina kolikor toliko samostojna politična enota na območju Palestine. Asirija sama ni dolgo gospodovala nad zavzeto Samarijo, saj so že leta 612 združeni Babilonci in Medijci razrušili njeno prestolnico Ninive (na območju današnjega Mosula v Iraku), leta 609 pa je bila Asirija dokončno premagana in so Asirci za vselej izginili iz zgodovine.

Po smrti jeruzalemskega kralja Jošija (609 pred Kr.), ki mu je uspelo sprožiti

politično in versko reformo, njegovi nasledniki niso bili sposobni nadaljevati dela, ki ga je začel. Spremenljiva politika raznih zavez in tvegana diplomatska igra sta iz Jeruzalema naredili plen, za katerega sta se potegovali veliki sili Egipt in Babilonija in tako se je mesto hkrati s kraljestvom Juda počasi bližalo svojemu političnemu koncu. Leta 597 pred Kr. je mesto moralo po trimesečnem obleganju odpreti vrata Babiloncu Nebukadnezarju II. Kralj Jojakin in švilni člani rokodelskega in duhovniškega razreda - med njimi tudi Ezekiel - so padli v ujetništvo, toda kljub temu so tisti, ki so ostali v Jeruzalemu, začeli kovati zarote proti babilonskemu gospodarju. V Jeruzalemu jih je Jeremija opominjal in zaklinjal, naj s tem prenehajo. Med izgnanci je Ezekiel bičal politično kratkovidnost in upanje brez vsake podlage. Pa niso poslušali ne enega ne drugega. Tako je prišlo do katastrofe leta 587 pred Kr. Babilonci so ponovno oblegali Jeruzalem, ga zavzeli in porušili do temeljev. Tako so bile enkrat za vselej razrušene tudi fantastične sanje o obnovi, ki so jih sanjali ne le ti premagani Jeruzalemčani, ampak tudi izseljenci iz leta 597. Med vsemi se je začela širiti hromeča otopelost.

Ezekielovo pridiganje je pomenilo temeljno spremembo v tem dušnem stanju, ko je izginilo vsako zaupanje v lastne sposobnosti. Od tega časa dalje se obrača na ostanek ljudstva z besedami tolažbe in obljube, da bi dvignil tiste, ki so izgubili pogum. Iz tega razdobja izvira njegov nadimek "glasnik ob Kebarju". Kebar je bil kanal *naru kabari*, ki je tekel vzporedno z Evfratom od Babilona v dolžini kaki 250 km do Ereka, najstarejšega mesta v Mezopotamiji, katerega začetek sega pred leto 3000 pred Kr. Naš odlomek, ki govori o obnovi Izraelove dežele, spada v tretji del Ezekielove knjige, ki skupaj s četrtim delom sestavlja to prerokovo oznanilo tolažbe.

Glavne misli našega odlomka so:

Oskrunjena dežela. Obljubljena dežela, Kanaan, je bila za Izraelce nekaj svetega. S svojimi deli, predvsem kršenjem verskih in moralnih norm, so deželo oskrunili, zato jih je Bog pregnal med druge narode, ki so govorili: »To je Gospodovo ljudstvo, pa je morali oditi iz njegove dežele.«

Oskrunjeno Božje ime. S tem niso oskrunili samo dežele, ampak tudi njegovo ime, saj so kršili vse, kar jim je Bog po Mojzesu zapovedal. Kršenje njegove postave je obenem pomenilo malikovanje zemeljskih dobrin, predvsem oblasti in bogastva.

Zaradi svojega svetega imena. Izrael se je vedno zavedal, da svoje izvolitve ne dolguje kakim svojim posebnim zaslugam. Če Bog hoče z izgnanstvom zaključiti dosedanjo zgodovino izvoljenega ljudstva in začeti novo z "Izraelovo hišo" v izgnanstvu, tega ne dela za zasebni uspeh Izraela, ampak, da razodene svojo slavo. Konec izgnanstva je postavljen na temelj, ki ni človeški.

Novo ljudstvo in nova zaveza. Osvoboditev iz izgnanstva pomeni postavitev novega izvoljenega ljudstva, ki bo svoje poslanstvo pričakovanja Odrešenika izpolnjevalo na drugačen način: brez političnega položaja, zgolj z popolnim zaupanjem v odrešenje. To pomeni: »Dam vam novo srce in novega duha položim v vašo notranjost. Odstranim kamnito srce iz vašega mesa in vam dam meseno srce. Svojega duha denem v vašo notranjost in storim, da se boste ravnali po mojih zakonih, se držali mojih odlokov in jih spolnjevali. Prebivali boste v deželi, ki sem jo dal vašim očetom, in boste moje ljudstvo in jaz bom vaš Bog.«

V Novi zavezi je naloga "izvoljenega ljudstva", Cerkve, oznanjati Kristusovo smrt in vstajenje. Narodna pripadnost ne pomeni nič več: razpoznavno znamenje pripadnosti Božjemu ljudstvu je krst z vsemi posledicami: prednostmi in obveznostmi. Tega se moramo zavedati kristjani še posebno v sedanjem času, ko notranja politika Evropske unije skuša uničiti vse naše tradicionalne značilnosti, v prvi vrsti pa krščansko vero. Samo s svojo pripadnostjo Kristusu bomo rešili tako domovino kot Evropo pred nasledniki komunizma, ki kličejo na vse nas potop azijskih in afriških hord. Te v Evropi vidijo svoj plen, v njenih prebivalcih pa sužnje, ki bodo delali zato, da bodo oni lahko živeli v lagodnem brezdelju.

---

2. april 2021 - Veliki petek

(Iz 52,13-53,12) TUKAJ

Starozavezni odlomek na veliki petek spada v drugi del Izaijeve knjige, ki jo imenujemo z grškim izrazom "Devterozaija" ali tudi "Knjiga tolažbe", ki je pa ne smemo mešati z Jeremijevo Knjigo tolažbe, o kateri je bilo govora na tiho nedeljo. V tem delu Izaijeve knjige najdemo **štiri speve o Božjem služabniku**; naš

odlomek velikega petka je četrti spev tega Božjega služabnika. Ti spevi so razmetani po drugem delu Izaijeve knjige, vendar jih je treba najprej obravnavati kot celoto, da bi lahko posamezen del prav razumeli in ga umestili tja, kamor spada.

V prvem spevu (Iz 42,1-7), ki smo ga imeli kot berilo na veliki ponedeljek, se pisec dotika temeljnih misli svojega sporočila: Božja suverena vzvišenost in moč kot izvor odrešenja, ki prihaja; slovesni prihod Odrešenika, ki ga pošilja Bog; Božja brezpogojna zvestoba do njegovega ljudstva; vzvišenost Boga nad maliki in drugimi bogovi, ki so nesposobni vnaprej naznaniti in uresničiti odrešenje in poslanje preroka, glasnika veselja.

Drugi spev (Iz 49,1-6), ki smo ga imeli kot berilo na veliki torek, je v središču spisa in zaključuje prvi spev: kljub Izraelovi neveri in navideznemu neuspehu Božjega služabnika Bog vztraja pri svoji volji za odrešenje, v to pa vključuje vse narode.

Po kratkem presledku sledi **tretji spev** (Iz 50,4-9), ki je bil prvo berilo cvetne nedelje, vse pa zaključuje **četrti spev** (Iz 52-13-53,12), ki ga imamo kot berilo pri obredih velikega petka.

Ko gledamo vse štiri speve kot celoto, ugotavljamo, da vsa štiri besedila govore o trpljenju "služabnika", kjer so vedno bolj poudarjene težave, ki jih srečuje. V prvem spevu Bog sam poudarja, da bo oseba služabnika in njegovo poslanstvo doživljalo ovire že od začetka, čeprav je njegov uspeh zagotovljen. V drugem spevu služabnik ugotavlja, da je njegovo delo brez uspeha in njegovo življenje brez smisla. Še bolj jasen je tretji spev, v katerem služabnik govori spet o preganjanju in poniževanju, ki ga je bil deležen. V četrtem in zadnjem spevu - naše besedilo - ta vedno hujši občutek bolečin dosega svoj najvišjo in zaključno točko: življenje in delovanje služabnika, ki ga od začetka označuje trpljenje, popolnoma propade in se zaključi z grenko in sramotno smrtjo kot kakega zločinca.

Vprašanje, ki se je zastavljalo bralcem v Stari zavezi, je torej: kdo je ta "Božji služabnik"? V njegovi podobi se srečujejo različne tradicije glede treh vrst posrednikov, bistvenih za Izrael. Služabnik je najprej preroška oseba, v njej so se združile zagodovina preteklih prerokov (predvsem Mojzesa, ki je prapodoba preroškega posrednika) in izkušnja sočasnih prerokov (predvsem Jeremija, pa tudi

neznane pisca Devteroizaija in njegovih učencev). Poleg tega so v služabniku nekatere mesijanske in kraljevske poteze, ki izpopolnijo njegovo preroško osebnost. Razodeva tudi duhovniške poteze v kolikor se njegov odrešilni pomen postavlja vštric s sočasnimi obrednimi daritvami v Jeruzalemu in v svetišču na Sionu v razdobju poslednjega časa. Posledično je za starozavezne bralce kot Božji služabnik lahko prišlo v poštev troje rešitev. Najprej prerok, torej pisec Devteroizaija sam. Pomislimo na vprašanje etiopskega evnuha apostolu Filipu: »Prosim te, o kom govori tu prerok? O sebi ali o kom drugem?« (Apd 834). Kot druga rešitev: Božji služabnik bi lahko bil Izrael v skladu s pomenom, ki ga daje starozavezni grški prevod LXX. In tretjič: Božji služabnik je Mesija, torej kralj iz Davidovega rodu, kot to razlaga aramejski preroški Targum.

Za novozavezne bralce je pomen jasen: Božji služabnik je Jezus. Ob branju četrtega speva ne vidimo samo, kako so se prerokbe Stare zaveze v Novi uresničevale, ampak tudi zamisel, ki se tukaj prvič pojavlja: nadomestno trpljenje. Božji služabnik ne trpi zase in za svoje krivde, ampak za krivde drugih.

Ob tem se je treba vprašati, ali smo tudi kristjani kdaj pripravljeni sprejeti nadomestno trpljenje, trpljenje namesto drugih in v korist drugih. In to ne samo, kadar smo v to prisiljeni, kot na primer, pri omejitvah, ki so nam praktično odvzele letošnje velikonočne praznike. Tu ne mislim le na tiste, ki so v preteklih mesecih z bojkotiranjem vseh varnostnih predpisov in z oviranjem možnosti, da bi Slovenska vojska, z enakimi pooblastili kot policija, zaščitila meje pred ilegalnimi nosilci okužbe. Mislim na ne tako redke vernike in duhovnike, ki vedno iščejo možnosti, kako se neodgovorno izogniti omejitvam, pa naj gre tukaj za omejeno število ljudi v cerkvi, za obhajilo na roko, za petje pri obredih in podobno. To sprejemamo z nevoljo in užaljenostjo.

Pa smo kdaj sposobni to in še kaj drugega sprejeti kot "nadomestno trpljenje" za dobro Božjega kraljestva na zemlji in njegovo rast? Morda bi se ob "nepraznovanju" velike noči morali vprašati prav to.

---

1. april 2021 - Veliki četrtek

(2 Mz 12,1-8.11-14) TUKAJ

Polatinjeni grški naslov knjige, ki jo mi imenujemo Druga Mojzesova (2Mz), je *Exodus*, kar pomeni "izhod". Ime izhaja iz osrednjega dela knjige, kjer je opisan izhod izraelskega ljudstva iz Egipta, kjer so tudi navodila za obhajanje *pashe*, velikonočne večerje, ki so predmet starozaveznega berila pri večerni maši na veliki četrtek. Izraelova zgodovina beleži kar nekaj velikih in usodnih zgodovinskih premikov, ki pa nikoli niso zasenčili rešitve iz Egipta in življenja v puščavi. Mirno lahko rečemo, da sloni vsa izraelska zgodovina na dveh stebrih: izhodu iz Egipta in babilonskega izgnanstva. Če to vemo, potem nam je jasno, da je exodus, izhod, osvetljeval vse versko razmišljanje Izraela, kar pa pomeni, da dejstva, ki jih knjiga navaja, niso v prvi vrsti zgodovinska dejstva, ampak verska (= teološka) nadgradnja, ki na teh dejstvih sloni. Torej dejstvo, da je bila 2Mz napisana z namenom, da bi izrazila vero Izraelcev, ne pomeni, da sloni na izmišljenih dogodkih. Ne smemo pa pri razlagi te knjige (in pravzaprav vsega Svetega pisma) zapasti svoji zahodnjaški miselnosti, ki hoče za vsak stvar vedeti, če se je res zgodila točno tako, kje se je zgodila, kdaj se je zgodila, po možnosti še ob kateri uri in morda še, kakšno je bilo takrat vreme. Treba se je prilagoditi semitski miselnosti, ki je ne zanima zgodovinska natančnost opisa nekega dogodka, pač pa njegova notranja (filozofska, moralna, verska) vsebina.

Sledeč dogajanju v 2Mz lahko ugotovimo naslednje. Jožefa, najljubšega sina Abrahamovega vnuka Jakoba bratje iz zavisti prodajo za sužnja v Egipt, kjer se zaradi svojega poštenja in modrosti povzpne do visoke državne službe faraonovega namestnika. Ob ponovnem srečanju z brati povabi vso rodbino v Egipt, kjer se tekom časa razrastejo v močno ljudstvo, ki ga faraon začne zatirati. Bog jim tedaj pošlje usposobljenega voditelja Mojzesa, ki pripravi vse za odhod iz Egipta in ta izhod spremljajo določeni obredi. Prav opis teh obredov, ki je postal temelj zgodovinskega praznovanja izhoda iz Egipta, je predmet berila velikega četrtka.

Obredi judovske *pashe* imajo naslednje značilnosti: določitev časa, kar določa izraelski koledar; družinsko praznovanje; kakšno mora biti jagnje; kako ga jesti (pečeno na ognju, skupaj z nekvašenim kruhom in grenkimi zelišči, kar izvira iz časov nomadskega življenja); opis romarske obleke (prepasan, sandale, palica, kar

vse izvira prav tako iz časov nomadskega življenja).

Značilnost velikonočnega praznovanja je praznovanje družine v celoti ljudstva: kot kultno dejanje ohranja in pogloblja edinost izvoljenega ljudstva in ga naredi vidno navzoče, kar je poudarek na različnosti od drugih narodov. Začetek tega praznovanja je sicer odrešilno dejanje, ki ga je Bog storil svojemu ljudstvu v zgodovini, njegovo ponavljanje vsako leto pa pomeni, da je dejavno še danes in vliva upanje, da bo dopolnjeno v bodočnosti. In kar je najvažnejše: ta dopolnitev je bila uresničena v Kristusu tako v daritvi zadnje večerje (»naše velikonočno jagnje«), kakor tudi v njegov spomin za odpuščanje grehov, kar je ara prihodnje slave ljudstva Božjih romarjev v dokončnem popolnem odrešenju.

Te splošne značilnosti so še toliko bolj pomembne v času, ko zaradi pandemije sploh ne vemo, če se bo mogoče udeležiti skupnega praznovanja v svetišču. Zato je toliko bolj pomemben družinski vidik praznovanja, ki ga ne more preprečiti nobena omejitev zaradi zdravstvene krize. Obenem pa je to prilika, da poskušamo razumeti, kaj govori Bog vsakemu posamezniku s to krizo, ki je prizadela vse, in odgovoriti na Božje povabilo s svojim življenjem.

---

28. marec 2021 - 6. postna - cvetna nedelja

(Iz 50,4-7) TUKAJ

Starozavezni odlomek na cvetno nedeljo spada v drugi del Izaijeve knjige, ki jo imenujemo z grškim izrazom "Devteroizaija" ali tudi "Knjiga tolažbe", ki je pa ne smemo mešati z Jeremijevo Knjigo tolažbe, o kateri je bilo govora na tiho nedeljo. V tem delu Izaijeve knjige najdemo **štiri speve o Božjem služabniku**; naš nedeljski odlomek je tretji spev tega Božjega služabnika. Ti spevi so razmetani po drugem delu Izaijeve knjige, vendar jih je treba najprej obravnavati kot celoto, da bi lahko posamezen del prav razumeli in ga umestili tja, kamor spada.

V prvem spevu (Iz 42,1-7), ki ga imamo kot berilo na veliki ponedeljek, se pisec dotika

temeljnih misli svojega sporočila: Božja suverena vzvišenost in moč kot izvor odrešenja, ki prihaja; slovesni prihod Odrešenika, ki ga pošilja Bog; Božja brezpogojna zvestoba do njegovega ljudstva; vzvišenost Boga nad maliki in drugimi bogovi, ki so nesposobni vnaprej naznaniti in uresničiti odrešenje in poslanje preroka, glasnika veselja.

Drugi spev (Iz 49,1-6), ki ga imamo kot berilo na veliki torek, je v središču spisa in zaključuje prvi spev: kljub Izraelovi neveri in navideznemu neuspehu Božjega služabnika Bog vztraja pri svoji volji za odrešenje, v to pa vključuje vse narode.

Po kratkem presledku sledi **tretji spev** (Iz 50,4-9), ki je berilo cvetne nedelje, vse pa zaključuje **četrti spev** (Iz 52-13-53,12), ki ga imamo kot berilo pri obredih velikega petka (o njem glej komentar, ki bo sledil na tej spletni strani za veliki petek).

Kar zadeva literarno obliko tretjega speva, je to psalm zaupanja, ki ga izreče ena sama oseba. Ne obrača se naravnost na Boga. To, kar izraža, izvira iz njegove osebne izkušnje in je izraz njegove globoke vere. Spev je sestavljen iz treh različnih delov. Prvi del se začneja in končuje z izrazom »Gospod Bog ...« Drugi del poudarja prvo osebo: »jaz se nisem upiral, nisem se umaknil ... svoj hrbet sem nastavljal ... svoje lice ... svojega obraza nisem skrival.« Tretji del se pa spet začneja z izrazom »Gospod Bog ...«

Prvi del poudarja *preroško poslanstvo*. Kot se učenci s ponavljanjem uče na pamet nauke učitelja, da bi jih potem oznanjali, kot so jih slišali, tako se mora prerok naučiti tega, kar sliši od Boga, da bo lahko to zvesto predal »omagujočim.« Prerok mora vedno znova prisluhniti Bogu, da bi mogel biti njegov posrednik omagujočim, zato mu je Bog »odprl uho.«

Drugi del govori o prerokovi *pokorščini in vztrajanju*. Nasprotniki ga bijejo, mu pulijo brado, pljuvajo vanj, toda on vztraja v svojem oznanjevanju.

Tretji del govori o *zaupanju v Boga*. »Gospod Bog mi pomaga.« Pri Devterozajiju "pomagati" označuje odrešilne obljube, ki jih je dal Bog. Prerok torej svoje trpljenje zaradi oznanjevanja povezuje z gotovostjo uresničenja Božjih odrešilnih obljub. To potrjujeta tudi vrstici 8 in 9 (v berilu jih ni) in odsevata način izražanja, ki so ga uporabljala sodišča. Prerokovi nasprotniki so se tako izkazali kot Božji sovražniki, zato preroku ni treba biti v skrbeh glede uspešnosti njegovega oznanila.

S tem ko je Cerkev ta starozavezni odlomek postavila na začetek velikega tedna, je predstavila Kristusa kot zvestega Božjega služabnika, ki pa mora zaradi svojega oznanjevanja trpeti. Da je Kristusa upravičeno imeti za starozaveznega Božjega služabnika, nam bo pokazal četrti spev, ki ga bomo obravnavali na veliki petek.

Seveda velja to tudi za Cerkev, ki je Kristusovo skrivnostno telo. Dovolj je videti prikrito preganjanje krščanstva pri nas z razno propagando za splav, pa enospolne zakone (ki jim je papež Frančišek odrekel blagoslov!), pa prosto izbiro spola in podobne zadeve, ki kršijo osnovna moralna načela, da o raznih skrajno žaljivih napisih proti veri in Cerkvi niti ne govorimo. Vendar velja tudi tu, kar velja za starozaveznega preroka: Bog je na naši strani in svoje obljube odrešenja ne bo preklical. In to naj bo vodilna misel letošnjega velikega tedna.

---

25. marec 2021 - Gospodovo oznanjenje Mariji

(Iz 7,10-14) TUKAJ

Pred liturgično reformo II. vatikanskega koncila se je ta slovesni praznik uradno imenoval v latinščini "De Annuntiatione Beatae Mariae Virgini", kar pomeni "Ob Oznanjenju Blaženi Devici Mariji". Ta zelo točen naziv smo v slovenščini poenostavili v "Marijino Oznanjenje", kar pa smisel spremeni. Uradni naziv pomeni oznanjenje, ki je bilo sporočeno Mariji, medtem ko slovenski naziv daje misliti na neko oznanjenje, ki bi ga sporočila Marija (nekim prejemnikom), kar pa ne drži. Liturgična reforma je uradni naziv spremenila v "In Annuntiatione Domini", slovensko "Ob Gospodovem oznanjenju", kjer "Gospod" lahko pomeni Boga, ki je Mariji nekaj sporočil, ali pa Jezusa, ki je bil predmet tega sporočila. Očitno pa so se slovenski liturgisti čutili sposobne in poklicane, da v slovenskem prevodu to posrečeno dvojnost uničijo, tako da se praznik zdaj imenuje "Gospodovo oznanjenje Mariji".

Starozavezno berilo na ta slovesni praznik je iz sedmega poglavja knjiga preroka Izaija, ki ga zaključuje znani stavek: »Zato vam bo Vsemogočni sam dal znamenje: Glej, devica bo spočela in rodila sina, ki ga bo imenovala Emanuel, kar pomeni: Z nami je Gospod.« V tem stavku je vsa krščanska tradicija vedno gledala mesijansko napoved Odrešenika in v "devici" Marijo.

Po svojem izvoru ima naš odlomek popolnoma drugačne korenine, Nastal je

namreč v 8. stoletju pred Kr. za vlade jeruzalemskega kralja Ahaza (735-715 pred Kr.). Takratne prilike v Palestini in delno tudi v Siriji so bile zelo politično zamotane. Šlo je za poskuse močne asirske države, da bi si podredila strateško pomembno območje, kjer so v Damasku, Samariji in Jeruzalemu (in še marsikje drugje) obstojale majhne kraljevine, ki so skušale organizirati nekakšno politično zvezo, da bi se z združenimi močmi uprle mogočni Asiriji. Ker Judov (jeruzalemski) kralj Ahaz ni hotel pristopiti k tej zavezi, sta se Recín (Damask) in Pékah (Samarija) odpravljala na boj proti njemu, de bi ga prisilila pristopiti k protiasirski zvezi, kar je znano pod imenom sirska-efraimska vojska. Naš odlomek je Izaijevo sporočilo, s katerim potrjuje Ahazovo odločitev, da ne bo izzival Asirije, kar se je pozneje izkazalo za pravilno, saj je bilo Jeruzalemu prizanešeno, Samarija pa je leta 721 pred Kr. padla pod asirskega Sargona II.

Praznično besedilo opušča prvi del, to je Gospodovo navodilu Izaiju, naj greh Ahábu naproti in mu potrdi, da je njegova odločitev pravilna. Začenja se s ponudbo, ki jo daje kralju Bog sam, češ naj prosi za znamenje, ki mu bo potrdilo pravilnost njegove odločitve, toda kralj to znamenje odkloni. Zato mu namesto Boga spet govori prerok. Njegove besede so višek in obenem konec našega prazničnega odlomka, namreč napoved, da mu bo Bog sam dal znamenje: »Glej, devica bo spočela in rodila sina, ki ga bo imenovala Emanuel, kar pomeni: Z nami je Gospod.« Slovensko liturgično besedilo je nekoliko prilagojeno, pač zaradi praznika. Hebrejski izraz *alma*, ki je v berilu preveden kor *devica* (ki bo spočela), namreč v originalu pomeni mlado žensko, *mladenko*, kot pravilno prevaja Standardni slovenski prevod Svetega pisma. Izraz "devica" namreč danes pomeni, kakor to navaja Slovar slovenskega knjižnega jezika, bodisi žensko, ki še ni imela spolnih odnosov ali žensko, ki še ni poročena, medtem ko je svetopisemski pojem veliko širši: saj je učlovečena Beseda devištvo označila kot odgovor na Božjo navzočnost na zemlji. In če je "mladenka" pri Izaiju pomenila po vsej verjetnosti Aházovo ženo, kot kažejo najnovejše raziskave, potem Cerkev z vso pravico v "mladenki" vidi Marijo in ji daje naslov "devica". Potem je jasno tudi simbolično ime deteta: *Emanuel*, sej je to priznanje Božje pomoči - v Stari zavezi pač Aházu, v Novi pa vsem nam. "Emanuel" je torej znamenje odrešenja in s tem tudi simbol dejavne vere, ki je osnovni pogoj za dosego odrešenja.

---

21. marec 2021 - 5. postna - tiha nedelja

(Jer 31,31-34) TUKAJ

Dokler ni stopila v veljavo liturgična reforma II. vatikanskega koncila, se je 5. postna nedelja imenovala "Dominica Passionis", kar pomeni "Nedelja trpljenja" in smo jo v slovenščini zelo posrečeno imenovali "Tiha nedelja". Liturgična reforma ji je ta naziv odvzela in ga dala naslednji nedelji, ki se je do tedaj uradno imenovala "Dominica in Palmis", ker pa pri nas palme ne rastejo, smo jo posrečeno poimenovali "Cvetna nedelja". Vendar urejevalci bogoslužja niso bili čisto dosledni, saj so pri tem, da so 5. postni nedelji pri imenu vzeli oznako trpljenja, vendarle pri nedeljski maši in tednu, ki ji sledi, ohranili "hvalospev trpljenja" in ji s tem priznali neko posebno mesto v postnem bogoslužju. Slovenski urejevalci bogoslužnih knjig so tukaj ubrali svojo pot: cvetna nedelja je ostala cvetna, 5. postni pa so dodali še stari naziv "tiha".

Pri starozaveznem berilu se na tiho nedeljo srečujemo s prerokom Jeremijo. Jeremija je bil iz duhovniške družine, po rodu iz Anatóta, mesteca blizu Jeruzalema. Za preroka je bil poklican, kot sam pravi: »v dneh Judovega kralja Jošija, Amónovega sina, v trinajstem letu njegovega vladanja,« (1,2), torej leta 626 pred Kr., ko je bil še »deček« (1,6), potemtakem je bil rojen med leti 650-645 pred Kr. Nedeljsko berilo je odlomek iz tistega dela njegove knjige, ki ga včasih imenujemo *Knjiga tolažbe* (pogl. 30 in 31), ki ga pa ne smemo zamenjevati z istoimenskim drugim delom Izijeve knjige. Besede odrešenja v tem delu Jeremijeve knjige so bile v začetku namenjene samo prebivalcem uničenega severnega kraljestva (Samarija) leta 722/721 pred Kr., katerega prebivalci so bili delno odvedeni v izgnanstvo pod asirskim kraljem Sargonom II. Šele kasneje so jih razširili tudi na babilonske izgnance po padcu Jeruzalema leta 586 pred Kr., saj so medtem Babilonci zavzeli Asirijo in je njena prestolnica Ninive padla leta 612. Jeremija je torej doživljal verjetno najbolj dramatično razdobje izvoljenega ljudstva, padec "Izraela" (Samarija) in Juda (Jeruzalem), saj ga je po letu 587 pred Kr. (tik pred dokončnim padcem Jeruzalema) politična stranka, ki se je hotela izseliti, proti njegovi volji odvedla s seboj v Egipt, kjer se za njim izgubi vsaka sled in je neznano tudi leto njegove smrti.

Jeremijevo odrešilno sporočilo tistim, ki so nosili posledice padca tako "Izraela" kot "Juda", se začneja z besedami, ki so zanj značilne: »Glej, pridejo dnevi...« Ta uvodna formula označuje pri njem vedno pričakovanje nekih nepričakovanih dogodkov. Nepričakovani

dogodek v tem primeru je Božja volja, da sklene z izvoljenim ljudstvom "novo zavezo", ki jo označi kot nekaj drugačnega, kot je bila sinajska zaveza, ki so jo s svojo nezvestobo prelomili. Hebrejski izraz za zavezo (*berít*) označuje namreč družbeno in pravno jedro neke pogodbe; njena sklenitev je odnos, ki nastane med sklenilci. Pogodba je lahko sklenjena enostransko (na primer prisega, kjer je Bog samo priča za tisto, kar prisežnik zatrjuje), lahko pa je sklenjena dvostransko med dvema enakovrednima partnerjema. Zaveza z Bogom torej ne more biti dvostranska, saj si partnerja nista enakovredna. Pri zavezi s starozaveznim izvoljenim ljudstvom samo Bog prevzema neke dolžnosti, narodu pa ne nalaga nič novega: odnos ljudstva do Boga je že določen z dejstvom, da je on Stvarnik, ljudstvo pa ustvarjena stvar.

Jeremijeva *Knjiga tolažbe* je bila prvotno namenjena izgnancem iz severnega kraljestva (Samarija, "Izrael"), ki pa so se hitro zlili z ljudstvi, med katerimi so se znašli. Toda Jahvéjeve besede, ki jih je oblikoval Jeremija, niso ostale prazne. Obljube tega besedila so bile hitro razširjene tudi na "Judovo hišo" (Jeruzalem, južno kraljestvo) in ti izseljenci so zares dobili z dekretom perzijskega kralja Kira (539 pred Kr.) možnost, da se vrnejo domov, kjer bodo sicer kot politično nepomemben narodič ostali nosilci obljube prihodnjega Odrešenika in bodo Gospoda »poznali vsi, od najmanjšega do največjega med njimi« (31,34).

Ima to kakšen pomen za nas tukaj in danes? Iz naroda, ki je bil pred vojsko in med vojsko še večinsko krščanski, nas je komunistično nasilje preoblikovalo v skupino, za katero bi določeni krogi najraje videli, da bi izginila in si zato tudi prizadevajo. Toda ves povojni čas, posebno pa čas samostojne Slovenije je pokazal, da so načela krščanske morale edina, ki lahko narodu omogočajo dostojno življenje, pa če jih tudi imenujejo le "človekove pravice". Zadnje leto je pokazalo, da tistim, ki si te pravice laste, drugim pa jih odrekajo, ne ostane več nobeno drugo sredstvo kot laž in obrekovanje. Naša naloga je podpirati uresničevanje krščanskih načel z vsemi možnimi sredstvi, predvsem pa z zgledom in molitvijo.